

Špecifické prostriedky používané v operatívno-pátracej činnosti

Anotácia: Autor v článku prezentuje názory na charakteristiku operatívno-pátracej činnosti, ktorá nie je v právnej praxi jednotne vymedzená. Z tohto dôvodu autor navrhuje, aby táto činnosť bola vymedzená analogickým výkladom kompetencií (v súvislosti s používaním špecifických prostriedkov využívaných v operatívno-pátracej činnosti), ktoré sú orgány štátnej správy pri plnení delegovaných úloh povinné akceptovať.

Kľúčové slová: operatívno-pátracia činnosť, prostriedky operatívno-pátracej činnosti, informačno-technické prostriedky, prostriedky využívané v operatívno-pátracej činnosti.

Úvod

Bezpečnosť predstavuje sociálny fenomén a sociálny systém.¹ Termínom bezpečnosť je označovaný aj stav bez reálnej hrozby, nebezpečenstva, resp. ide o synonymum pojmu polícia, istota.² Antonymom predmetného výrazu je termín nebezpečnosť, ktorý je využívaný v bežnom živote pri vyjadrení možnosti alebo pravdepodobnosti poruchy. Nebezpečnosť činu pre spoločnosť v tomto zmysle znamená, že čin je pre svoju závažnosť spôsobilý záujmy spoločnosti významnejším spôsobom poškodiť. Nehovoríme o škodlivosti činu, ale o jeho nebezpečnosti (teda o škodlivosti v zmysle nebezpečnosti). Závažnosť škody spoluurčuje stupeň nebezpečnosti. Nebezpečnosť činu však môže byť i v tom, že čin poškodzujúci určité záujmy ohrozuje (podľa okolností) aj ďalšie záujmy.

Vo vzťahu k vyššie uvedenému, si dovoľujeme uviesť, že ak hovoríme o nebezpečnosti činu pre spoločnosť, je potrebné vždy rozlišovať v akom pomere sa prejavuje nebezpečnosť subjektu a nebezpečnosť jeho činu, resp. akým spôsobom vôbec porovnávame alebo lepšie hodnotíme jednotlivé kritériá spoločenskej nebezpečnosti. Nebezpečnosť je vlastne vnútorná charakteristika trestného činu, ktorá spoločne s formálnou skutkovou podstatou kumulatívne tvorí trestný čin. Aby šlo o trestný čin, nestačí, že znaky činu sú uvedené v Trestnom zákone (ďalej len „TZ“), je potrebné, aby čin bol, nielen podľa týchto znakov, ale aj s ohľadom na svoju konkrétnu podobu, pre spoločnosť nebezpečný v určitom stupni. Právnym odrazom tohto stupňa nebezpečnosti činu pre spoločnosť je jeho trestnosť (protiprávnosť v zmysle trestného práva).³ Pod aktivity, ktoré ohrozujú štát a samozrejme aj jeho obyvateľstvo možno subsumovať každú činnosť s určitým stupňom nebezpečnosti, ktorá je *contra legem*.

Štát, v súvislosti s odhaľovaním a objasňovaním trestných činov, vytvoril a vytvára, prostredníctvom právneho poriadku, zákonné podmienky na to, aby konkrétne orgány mohli vykonávať tzv. proaktívnu činnosť:⁴

- „získavať informácie a dôkazy o trestných činoch, na základe ktorých by orgány činné v trestnom konaní mohli začať trestné stíhanie a vzniesť voči konkrétnym osobám obvinenia,

¹ MURDZA, K. *Bezpečnosť: teoretická konštrukcia a sociálny systém*. In: *Bezpečnostní teorie a praxe - 1. díl*, 2005, s. 249-280.

² *Slovníkový portál Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV*. [online]. [cit. 04.06.2019] Dostupné na: <https://slovník.juls.savba.sk/?w=bezpe%C4%8Dnos%C5%A5&s=exact&c=B37b&cs=&d=kssj4&d=psp&d=sss&d=scs&d=sss&d=peciar&d=hssjV&d=ber nolak&d=nounb&d=locutio&d=obce&d=priezviska&d=un&d=pskcs&d=psken#>

³ SOLNAŘ, V. - FENYK, J. - CÍSAŘOVÁ, D. *Základy trestní odpovědnosti*. Praha: Nakladatelství ORAC, 2003, s. 101.

⁴ LISOŇ, M. *Teória policajného operatívneho poznania*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2012, s.54.

- *zhromažďovať informácie o kriminálnej scéne a analytickou prácou vypracovať podklady potrebné k systematickému, ofenzívnemu, cieľavedomému pôsobeniu proti kriminalite,*
- *peniknúť do organizačnej štruktúry kriminálnych skupín (organizované, zločinecké a iné), čo predovšetkým znamená neobmedzovať sa len na zisťovanie informácií o páchateloch bezprostredne vykonávajúcich trestný čin, ale predovšetkým o osobách, ktoré stoja v pozadí, riadia trestnú činnosť, finančníkov a právnych poradcov, ktorí zabezpečujú ich ochranu,*
- *kontrolovať a deštruovať logistiku kriminálnych skupín a zistiť plány pripravovanej ďalšej trestnej činnosti skôr, než bude spáchaná a pod.“*

Zastávame názor, že tieto tézy, v najširšom slova zmysle, charakterizujú základný obsah a funkcie procesov operatívno-pátracej činnosti (ďalej len „OPČ“) v systéme policajného konania. V podmienkach Slovenskej republiky sú tieto procesy oprávnené realizovať kompetentné orgány štátnej správy – Policajný zbor (ďalej len „PZ“), Finančná správa a Zbor väzenskej a justičnej stráže.⁵

Účelom OPČ je o. i. vytvárať vhodné podmienky pre trestné konanie s cieľom rýchleho a úplného objasnenia trestnej činnosti, jej zadokumentovanie a zistenie jej rozsahu.⁶ Táto činnosť môže prebiehať mimo alebo v rámci trestného konania. Na to, aby realizácia týchto aktivít bola čo najefektívnejšia, zákon poskytuje orgánom štátnej správy, oprávnenie používať špecifické prostriedky, ktorých analogický výklad je vhodné akceptovať pri samotnom vymedzovaní charakteristiky OPČ.

Za paradox je možné označiť, že tento logický a pragmatický prístup nie je rešpektovaný v podmienkach Slovenskej republiky. Okrem iného v ustanovení § 38a ods. 1 Zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZoPZ“) je rigorózne vymedzená charakteristika OPČ; iná formulácia je zákonodarcom využitá pri vymedzovaní tejto činnosti v § 15 ods. 1 Zákona č. 35/2019 Z. z. o Finančnej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZoFS“).

„Aké sú možnosti pri eliminácii tohto rozporu?“ to je otázka, na ktorú sme sa rozhodli hľadať odpovede v tomto odbornom článku. V tejto súvislosti akceptujeme prístupy zákonodarného zboru pri zákonnom vymedzení spravodajskej činnosti a vyšetrovania. Ten špecifikoval spravodajskú činnosť a vyšetrovanie rigidne stanovenými kompetenciami, konkrétne v ich obsahu – povinnosťami, oprávneniami a kontrolou používania špecifických prostriedkov.

1 Prostriedky používané v operatívno-pátracej činnosti

Prostriedok vo všeobecnosti znamená *„vec, pomôcka, nástroj, opatrenie a pod. na uskutočnenie niečoho.“*⁷

⁵ JAGNEŠÁK, J. *Operatívno-pátracia činnosť de lege lata*. In: ZÁHORA, J. (ed.) *Informačno-technické prostriedky v trestnom konaní – možnosti a perspektívy*. Praha: Leges, 2019, s. 257.

⁶ STIERANKA, J. a kol. *Spravodajská činnosť*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2013, s.33.

⁷ *Slovníkový portál Jazykovedného ústavu L. Štúra SAV*. [online]. [cit. 04.06.2019] Dostupné na: <http://slovniky.juls.savba.sk/?w=prostriedok&s=exact&c=O851&d=kssj4&d=psp&d=sssj&d=scs&d=sss&d=peciar&d=ma&d=hssjV&d=ber nolak&d=obce&d=priezviska&d=un&d=locutio&d=pskcs&d=psken&d=noundb&ie=utf-8&oe=utf-8#> dostupné online [27.09.2018].

Prostriedky používané pri napĺňaní účelu OPČ sú **subjekty, nástroje, pomôcky, ich súbory, ktorých využitím je možné dosahovať vyššiu účinnosť a efektívnosť pri plnení stanovených úloh.**⁸ Z hľadiska konkrétneho zamerania (poznávanie, vytváranie podmienok pre poznávanie) kompetentné orgány štátnej správy použitím prostriedkov môžu pozitívne ovplyvniť úroveň svojich možností a schopností. Rešpektujúc existujúce a vznikajúce teoretické a praktické potreby, prostriedky používané pri napĺňaní účelu OPČ sú frekventovane klasifikované z hľadiska možnosti ich nasadenia v systéme špecifického policajného poznania na:

- a) **všeobecné** – prostriedky, ktoré sú bežne používané pri poznávacej činnosti (nielen bezpečnostných zložiek štátu, ale aj v civilnom sektore) napr. počítač, ďalekohľad, auto a pod.
- b) **špeciálne** – prostriedky, ktoré sú oprávnené pri plnení stanovených úloh používať štátne orgány, napr. špeciálne softvérové vybavenie, špeciálne dopravné prostriedky, databázy a pod.
- c) **špecifické** – prostriedky, ktoré sú *expressis verbis* označené ako prostriedky operatívno-pátracej činnosti a informačno-technické prostriedky. *In concreto* ide o prostriedky operatívno-pátracej činnosti upravené v ZoPZ, v zákone č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej strážnej v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZoZVJS“), v ZoFS a informačno-technické prostriedky upravené v zákone č. 166/2003 Z. z. o ochrane súkromia pred neoprávneným použitím informačno-technických prostriedkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej aj „zákon o ochrane pred odpočúvaním“). Osobitnú skupinu tvoria prostriedky operatívno-pátracej činnosti a informačno-technické prostriedky v zmysle zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov, pretože ich aplikácia sa už vykonáva v intenciách Trestného poriadku, a preto o prípustnosti takto získaných dôkazných prostriedkov v trestnom konaní za zákonom splnených podmienok neexistujú pochybnosti. Rešpektujúc sledované možnosti a ciele ich používania túto skupinu prostriedkov je vhodné klasifikovať na:
 - i. **prostriedky techniky** (informačno-technické prostriedky a prostriedky nástrahovej a zabezpečovacej techniky),
 - ii. **prostriedky podpory** (krycie doklady a objekty a miesta používané pod legendou),
 - iii. **prostriedky taktiky** (ide o všetky ostatné prostriedky využívané v OPČ, ktoré nie sú subsumované do kategórie písm. i), ii); napr. sledovanie osôb a vecí, kontrolovaná dodávka, predstieraný prevod).

2 Špecifické prostriedky používané v OPČ Policajným zborom – aj napriek tomu, že už je v texte skratka PZ, išiel by som spojenia Policajný zbor, podobne aj pri ostatných kapitolách Finančnou správou, Zborom väzenskej a justičnej strážnej.

PZ je ozbrojený bezpečnostný zbor, ktorý plní úlohy vo veciach vnútorného poriadku, bezpečnosti, boja proti zločinnosti vrátane jej organizovaných foriem a medzinárodných foriem a úlohy, ktoré pre PZ vyplývajú z medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky.⁹ Pri plnení úloh, ktoré občan delegoval na PZ¹⁰, je PZ oprávnený realizovať OPČ. V zmysle ustanovenia § 38a ZoPZ sa ňou rozumie: „*systém spravidla utajených, spravodajských*

⁸ LISOŇ, M. *Operatívno-pátracia činnosť (všeobecná časť)*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2012, s. 113.

⁹ Ustanovenie § 1 ods. 1 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.

¹⁰ Ustanovenie § 2 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.

opatrení vykonávaných PZ na účely predchádzania, zamedzovania, odhaľovania a dokumentovania trestnej činnosti a zisťovania jej páchatel'ov, zabezpečovania ochrany určených osôb a strážených objektov, technicky chránených objektov, zabezpečovania a poskytovania ochrany a pomoci ohrozenému svedkovi a chránenému svedkovi, ochrany štátnej hranice a vypátrania osôb a vecí.¹¹ V súlade s existujúcimi a vznikajúcimi potrebami je PZ oprávnený používať informačno-technické prostriedky¹² a prostriedky OPČ.¹³

Po vzniku Slovenskej republiky sa aj v novoprijatom **zákone č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore zo dňa 6. júla 1993** prejavila technická konjunktúra v ustanoveniach tretieho oddielu s názvom „*Informačno-technické prostriedky a prostriedky operatívno-pátracej činnosti*“. Ustanovenie § 36 ZoPZ obsahovalo definíciu informačno-technických prostriedkov, ktorými sa rozumeli: „*najmä elektrotechnické, rádiatechnické, fototechnické, optické, mechanické a iné technické prostriedky a zariadenia alebo ich súbory používané utajovaným spôsobom pri*

- a) *vyhľadávaní, otváraní a skúmaní dopravovaných zásielok a ich vyhodnocovaní za využívania kriminalistických metód;*
- b) *zaznamenávaní telekomunikačnej prevádzky;*
- c) *vyhotovovaní obrazových, zvukových alebo iných záznamov.*“

PZ bol oprávnený používať informačno-technické prostriedky pri plnení úloh „... v boji proti terorizmu, pri odhaľovaní trestnej činnosti organizovanej v spojení s cudzinou a organizovanej trestnej činnosti súvisiacej s nedovolenou výrobou, držaním a rozširovaním omamných a psychotropných látok a jedov, s pašovaním, s falšovaním a pozmeňovaním peňazí, známok a cenných papierov, pri odhaľovaní iných obzvlášť závažných trestných činov,¹⁸) pri odhaľovaní daňových únikov a nezákonných finančných operácií alebo iných úmyselných trestných činov, ktorých stíhanie upravuje medzinárodná zmluva, ktorou je Slovenská republika viazaná, a pri zisťovaní ich páchatel'ov.“¹⁴ Bez plnenia naposledy vymenovaných úloh mohol PZ použiť informačno-technické prostriedky aj vtedy, ak išlo o úmyselnú trestnú činnosť a osoba, do ktorej práv a slobôd sa zasahovalo dala na takúto intervenciu súhlas.¹⁵

V genéze legislatívnej činnosti, modifikácia právnej úpravy používania informačno-technických prostriedkov bola vykonaná novelou zákona č. 171/1993 Z. z., a to zákonom č. 490/2001 Z. z., v ustanovení § 37, písm. a), písm. b) tak, že informačno-technické prostriedky bolo možné použiť pri „*vyhľadávaní, otváraní a skúmaní dopravovaných zásielok*

¹¹ Ustanovenie § 38a ods. 1 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.

¹² Ustanovenie § 36 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov. „*Pri plnení úloh v boji proti terorizmu, v boji proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu¹⁾ pri odhaľovaní trestnej činnosti a financovaniu terorizmu organizovanej v spojení s cudzinou a organizovanej trestnej činnosti a financovaniu terorizmu súvisiacej s nedovolenou výrobou, držaním a rozširovaním omamných a psychotropných látok, jedov, prekurzorov a jadrových materiálov, s falšovaním a pozmeňovaním peňazí, známok a cenných papierov, pri odhaľovaní iných zločinov¹⁸⁾ pri poskytovaní ochrany a pomoci ohrozenému svedkovi a chránenému svedkovi podľa osobitného predpisu,^{2a)} pri operatívnej ochrane legalizanta a agenta pri odhaľovaní daňových únikov a nezákonných finančných operácií, pri odhaľovaní úmyselných trestných činov podľa druhého a tretieho dieľu ôsmej hlavy druhej časti Trestného zákona, za ktoré možno uložiť trest odňatia slobody s hornou hranicou najmenej dva roky, alebo iných úmyselných trestných činov, ktorých stíhanie upravuje medzinárodná zmluva, ktorou je Slovenská republika viazaná, a pri zisťovaní ich páchatel'ov a pátraní po nich.*“

¹³ Ustanovenie § 39 ods. 1 zákona č. 171/1993 Z. z. zákona o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.

¹⁴ Ustanovenie § 36 zákona č. 171/1993 Z. z. zákona o Policajnom zbore v účinnom znení od 01.09.1993 do 18.09.1994.

¹⁵ Uvedená výnimka bola ustanovená do § 36 ods. 2 ZoPZ zákonom č. 353/1997 Z. z. a platila až do prijatia zákona č. 166/2003 Z. z.

a ich vyhodnocovaní, za používania kriminalistických metód; odpočúvaní, nahrávaní a ukladaní informácií a dát uskutočňovanom prostredníctvom telekomunikačnej, rádiokomunikačnej, výpočtovej a inej techniky; vyhotovovaní obrazových, zvukových alebo iných záznamov.“ Podľa nášho názoru, ani táto legislatívna zmena (vo vzťahu k používaniu informačno-technických prostriedkov) nenaplnila sledované očakávania. Bolo to ovplyvnené aj tým, že v korpuse ich charakteristiky zákonodarca nevypustil slovo „*najmä*“, ktorým bol vytváraný predpoklad na použitie neuzavretej množiny technických prostriedkov.¹⁶

Významný prelom z hľadiska používania informačno-technických prostriedkov mimo trestného konania nastal v roku 2003, kedy bol prijatý **zákon č. 166/2003 o ochrane súkromia pred neoprávneným použitím informačno-technických prostriedkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o ochrane pred odpočúvaním)**.

Prijatím uvedeného zákona boli v ZoPZ vykonané zmeny tak, že ustanovenia § 35 (definícia informačno-technických prostriedkov), § 37 a § 38 (podmienky použitia informačno-technických prostriedkov) ZoPZ boli zrušené. Tento právny stav trvá až do súčasnosti. Zákon o ochrane pred odpočúvaním je *lex specialis* k ZoPZ pri neprocesnom využívaní informačno-technických prostriedkov. Na ustanovenie § 36 ZoPZ, ktoré parciálne upravuje používanie informačno-technických prostriedkov, stále nadväzuje aj používanie prostriedkov OPČ podľa ZoPZ.¹⁷ A viď. citácia

Prostriedkami OPČ sa na účely ZoPZ rozumejú sledovanie osôb a vecí, monitorovanie osôb a dopravných prostriedkov, kontrolovaná dodávka, kriminálne spravodajstvo, používanie krycích dokladov, nástrahová a zabezpečovacia technika a využívanie osôb konajúcich v prospech PZ, objekty a miesta používané pod legendou a predstieraný prevod vecí.

PZ je oprávnený predmetné prostriedky použiť pri odhaľovaní úmyselných trestných činov a pri zisťovaní ich páchatel'ov, pri ochrane legalizanta a agenta, pri zabezpečovaní ochrany určených osôb, ochrany strážených objektov, ochrany štátnej hranice, pri plnení úloh vyplývajúcich z Dohovoru, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda zo dňa 14. júna 1985, v prípadoch podľa § 36 ZoPZ a v súvislosti s činnosťou kriminálneho spravodajstva pri vykonávaní bezpečnostnej previerky podľa zákona č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov.¹⁸

Na vykonávanie OPČ sú vyčlenené aj osobitné finančné prostriedky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „MV SR“). Tieto finančné prostriedky síce nie sú prostriedkom OPČ, avšak tvoria integrálnu súčasť procesov tejto činnosti. Osobitné finančné prostriedky sú vedené na samostatnom mimorozpočtovom účte MV SR. V tejto súvislosti sa na tieto finančné prostriedky vzťahuje osobitný režim hospodárenia, ktorý má exempciu zo zákonom predpísaného postupu vykazovania údajov o hospodárení s prostriedkami štátneho rozpočtu, priznávania dane z príjmov, vykazovanie zdravotného poistenia, a pod.¹⁹ Ak PZ na základe žiadosti poskytuje kompetentným štátnym orgánom informácie o vykazovaní použitia osobitných finančných prostriedkov, uskutočňuje to takým spôsobom a v takom rozsahu, aby nedošlo/nebolo ohrozené?? k ohrozeniu plnenia úloh PZ alebo k ohrozeniu bezpečnosti policajtov. –v zákone je to „... , aby nedošlo k ohrozeniu plnenia úloh PZ alebo k ohrozeniu bezpečnosti policajtov.“. PZ pri výkone OPČ a v súvislosti s používaním agenta má k dispozícii nielen osobitný režim na finančné prostriedky, ale aj na ostatný majetok štátu,

¹⁶ Ustanovenie § 37 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v účinnom znení od 01.09.1993 do 18.09.1994.

¹⁷ Ustanovenie § 39 ods. 2 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.

¹⁸ Ustanovenie § 39 ods. 2 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.

¹⁹ Osobitnými finančnými prostriedkami môžu byť peniaze určené na spoločný obed s informátorom, finančná odmena za poskytnutie informácie a pod.

ktorý je v správe MV SR. Predmetné osobitné hospodárenie s aktívami štátu, resp. MV SR a jeho kontrolu upravuje minister interným právnym predpisom.²⁰

3 Špecifické prostriedky používané v OPČ Finančnou správou

Finančná správa ako orgán štátnej správy participujúci pri zabezpečovaní bezpečnosti a poriadku v Slovenskej republike, v zmysle zákona č. 35/2019 Z. z. o Finančnej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, „*chráni fiškálne a obchodno-politické záujmy Slovenskej republiky a Európskej únie a plní úlohy pri ochrane vnútorného trhu Európskej únie.*“ Finančná správa je tvorená orgánmi Finančnej správy, medzi ktoré sú zaradené Finančné riaditeľstvo, daňové úrady, colné úrady, Kriminálny úrad finančnej správy.²¹

OPČ v rámci Finančnej správy vykonávajú určení ozbrojení príslušníci Finančnej správy, ktorí sú zaradení na Finančnom riaditeľstve alebo na Kriminálnom úrade finančnej správy.²²

Kriminálny úrad finančnej správy vykonáva pôsobnosť na celom území Slovenskej republiky podľa ustanovenia § 9 ods. 2 ZoFS

Ozbrojení príslušníci Finančnej správy zaradení na Finančnom riaditeľstve a ozbrojení príslušníci Finančnej správy zaradení na Kriminálnom úrade finančnej správy sú oprávnení používať informačno-technické prostriedky pri:

- odhaľovanie zločinov spáchaných v súvislosti s porušením colných predpisov alebo daňových predpisov v oblasti dane z pridanej hodnoty alebo spotrebných daní, a zisťovanie ich páchatel'ov.²³

Finančná správa je oprávnená použiť prostriedky OPČ pri odhaľovaní úmyselnej trestnej činnosti uvedenej v § 9 ods. 2 písm. h) a úmyselnej trestnej činnosti páchanej príslušníkmi Finančnej správy pri výkone štátnej služby alebo zamestnancami Finančného riaditeľstva pri výkone práce vo verejnom záujme. Prostriedkami OPČ na účely tohto zákona sú sledovanie osôb a vecí, cezhraničné sledovanie osôb podľa medzinárodnej zmluvy, kontrolovaná dodávka, krycie doklady, nástrahová a zabezpečovacia technika a využívanie osôb konajúcich v prospech Finančnej správy.²⁴

Pri plnení úloh je Finančná správa oprávnená používať osobitné finančné prostriedky, ktorými sa hradia výdavky spojené s vykonávaním OPČ²⁵ (napr. finančná motivácia pre informátora, zaplatenie spoločného obeda na osobnom stretnutí s informátorom a pod.).

V genéze legislatívnej úpravy, zákonodarca do ZoFS prevzal viaceré ustanovenia zo zákona č. 652/2004 Z. z. o orgánoch štátnej správy v colníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Jedným z nich je aj definícia OPČ. V zmysle § 15 ods. 1 ZoFS sa ňou rozumie „*systém spravidla utajených spravodajských opatrení vykonávaných finančnou správou na účely predchádzania, zamedzovania,*

²⁰ Ustanovenie 39c zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.

²¹ Ustanovenie § 2 ods. 2 zákona č. 35/2019 Z. z. o Finančnej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

²² Ustanovenie § 15 ods. 2 zákona č. 35/2019 Z. z. o Finančnej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

²³ Ustanovenie § 14 zákona č. 35/2019 Z. z. o Finančnej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

²⁴ Ustanovenie § 16 zákona č. 35/2019 Z. z. o Finančnej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

²⁵ Ustanovenie § 18 zákona č. 35/2019 Z. z. o Finančnej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

odhaľovania a dokumentovania úmyselnej trestnej činnosti uvedenej v § 9 ods. 2 písm. h) (trestné činy súvisiace s porušením daňových predpisov v oblasti dane z pridanej hodnoty a spotrebných daní alebo colných predpisov) a úmyselnej trestnej činnosti páchanej príslušníkmi finančnej správy pri výkone štátnej služby alebo zamestnancami finančného riaditeľstva pri výkone práce vo verejnom záujme a zisťovania jej páchatel'ov.“

My zastávame názor, že to nie je správne a v určitom slova zmysle z hľadiska tvorby legislatívy kontraproduktívne. Je tomu tak preto, lebo právna kategória „OPČ“ musí byť v právnom poriadku Slovenskej republiky konštruktívne vymedzená. Jej aplikačný charakter súvisí s vymedzenými kompetenciami (úlohy, explicitne stanovené možnosti použitia prostriedkov OPČ a kontroly ich použitia).

To je práve dôvod, ktorý má zákonodarca rešpektovať pri tvorbe legislatívy. Konkrétne rešpektovať pri voľbe prístupu k charakteristike OPČ.

Tento prístup zákonodarca rešpektuje v právnej úprave, konkrétne v ZoZVJS. Rešpektujúc uvedené, orgánom štátnej správy, ktorý môže pri plnení úloh realizovať OPČ je aj Zbor väzenskej a justičnej stráže (ďalej len „ZVJS“).

4 Špecifické prostriedky používané v OPČ Zborom väzenskej a justičnej stráže

Orgánom štátnej správy, ktorý môže pri plnení úloh realizovať OPČ je ZVJS, t. j. ozbrojený bezpečnostný zbor, ktorý plní úlohy na úseku výkonu väzby, výkonu trestu odňatia slobody, ochrany objektov ZVJS, objektov detenčného ústavu a v ich blízkosti, ochrany verejného poriadku a bezpečnosti v objektoch súdu, objektoch prokuratúry a v ich blízkosti.²⁶

Informačno-technické prostriedky sa môžu v zbere použiť pri odhaľovaní trestnej činnosti podľa § 23 ZoZVJS, ak by bolo zabezpečovanie nevyhnutných dôkazov pre trestné konanie iným spôsobom neúčinné alebo podstatne sťažené. Informačno-technické prostriedky sa nesmú použiť, ak ide o styk obvineného alebo odsúdeného s obhajcom.²⁷

ZVJS je oprávnený používať prostriedky OPČ pri plnení úloh na úseku boja proti terorizmu a organizovanému zločinu, pri odhaľovaní trestnej činnosti podľa § 23 ZoZVJS a pri zabezpečovaní ochrany chránených objektov.

Prostriedkami OPČ sa na účely tohto zákona rozumejú: sledovanie osôb a vecí, nástrahová a zabezpečovacia technika a využívanie osôb konajúcich v prospech zboru.

Obdobne, ako je to pri ostatných bezpečnostných zboroch, aj ZVJS používa osobitné finančné prostriedky na hradenie výdavkov v súvislosti s výkonom OPČ.

Záver

Autor v príspevku poukazuje na nástroje, ktoré sú vybrané štátne orgány oprávnené používať s cieľom zaisťovania bezpečnosti v spoločnosti, s akcentom na boj proti kriminalite. Konkrétne ide o aktivity, ktoré sú subsumované do štruktúry procesov OPČ.

Aj vzhľadom na rozpory, ktoré sme v našom odbornom článku uviedli, sa domnievame, že by bolo vhodnejšie vypustiť právne vymedzenie OPČ vo všeobecne záväzných právnych predpisoch (ZoPZ, ZoFS). Je zrejmé, že OPČ sa vyvíja v súlade s identifikovanými potrebami praxe a pre jej ďalší rozvoj je dôležité, aby jej právny charakter (predmet, systém, obsah) bol účelovo a konštruktívne vymedzený iba kompetenciami vybraných orgánov štátnej správy, ktoré sú túto činnosť oprávnené realizovať. V súčasnej dobe sú v ustanoveniach spomenutých zákonov uvedené definície OPČ, ktoré je vhodné bližšie špecifikovať v teóriách (napr. kriminálno-policiajného

²⁶ Ustanovenie § 1 zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže v znení neskorších predpisov.

²⁷ Ustanovenie § 24 zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže v znení neskorších predpisov.

poznania). Totižto využitie týchto definícií vidíme hlavne vo vzťahu k napĺňaniu účelu vzdelávania príslušníkov týchto policajno-bezpečnostných orgánov. Jedným z možných právnych riešení je, že OPČ bude vymedzená iba v interných aktoch riadenia.

V syntéze aj tieto závery vyvolávajú potrebu hľadať odpovede na otázku: „Čo je to OPČ?“. My zastávame názor, že pri hľadaní odpovede na túto zdanlivo jednoduchú otázku sme dospeli k záveru, že je vhodné ak odborníci túto činnosť charakterizujú (skúmajú, hodnotia a projektujú) ako:

- ✓ saturáciu potrieb (spoločenských, občianskych, policajných, operatívnych, praktických, teoretických, základných, aplikačných),
- ✓ špecifický systém (má svoju osobitú genézu, prvky, vnútorné vzťahy medzi prvkami, vzťahy prvkov k okoliu, je model...),
- ✓ riešenie problému (definovanie otázok, východísk, cieľov, postupov, výstupov, hodnotení)...),
- ✓ selekciu nových informácií a vytváranie informačných sietí, na základe už skôr spracovaných informácií,
- ✓ špecifický prejav aktivít, ktoré vykonávajú kompetentné orgány štátnej správy, ich obsah a štruktúru tvoria opatrenia a úkony,
- ✓ prejav účelovo a cieľavedome aplikovaných aktivít (pri realizácii sa plnia konkrétne úlohy),
- ✓ riadenú aktivitu (na jej aplikáciu sú vytvárané podmienky uľahčujúce sebarealizáciu jej subjektov) a pod.²⁸

Je tomu tak preto, lebo účelovo realizované procesy OPČ majú najmä informačný, sociálny, právny, výchovný, preventívno-represívny, bezpečnostný, policajný, operatívny (spravodajský) charakter. Charakteristiky tejto špecifickej policajnej činnosti závisí od prístupu, ktorý je akceptovaný najmä pri vedeckom vysvetľovaní procesov, ktoré sú účelovo realizované v jej obsahu.

Literatúra

- JAGNEŠÁK, J. *Operatívno-pátracia činnosť de lege lata*. In ZÁHORA, J. (ed.) *Informačno-technické prostriedky v trestnom konaní – možnosti a perspektívy*. Praha: Leges, 2019, s. 248-258. ISBN 978-80-7502-363-6.
- LISOŇ, M. *Operatívno-pátracia činnosť (všeobecná časť)*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2012, 226 s. ISBN 978-80-8054-541-3.
- LISOŇ, M. *Teória policajného operatívneho poznania*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2012, 223 s. ISBN 978-80-8054-540-6
- LISOŇ, M. – VAŠKO, A. *Teória kriminálno-policajného poznania*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018, 389 s. ISBN 978-80-8168-838-6.
- MARKO, M. *Pojmové znaky organizovaného zločinu*. In MARKO, M. – RAPČAN, J. (ed.) *Organizovaný zločin v stredoeurópskom regióne – trendy a výzvy*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2017, s. 21-28. ISBN 978-80-8054-720-2.
- MURDZA, K. *Bezpečnosť: teoretická konštrukcia a sociálny systém*. – In *Bezpečnostní teorie a praxe*. zvl. č. - 1. díl, 2005, s. 249-280.

²⁸ LISOŇ, M. *Teória policajného operatívneho poznania*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2012, s.55.

SOLNAŘ, V. - FENYK, J. - CÍSAŘOVÁ, D. *Základy trestní odpovědnosti. - Podstatně přeprac. a dopln. vyd.* – Praha: Nakladatelství ORAC, 2003. 455 s. ISBN 80-86199-74-6.

STIERANKA, J. a kol. *Spravodajská činnost*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2013, 316 s. ISBN978-80-8054-549-9.

Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej strážni v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 166/2003 Z. z. o ochrane súkromia pred neoprávneným použitím informačno-technických prostriedkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o ochrane pred odpočúvaním) v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 35/2019 Z. z. o Finančnej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Slovníkový portál Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV. [online]. [cit. 04.06.2019] Dostupné na: <https://slovník.juls.savba.sk>

Keywords: operational-search activity, operational-search activity tools, intelligence technical tools, tools used in operational-search activity.

Summary

In this paper, the author introduces the opinions on the characteristics of operational-search activity, which is not defined in legislation despite of the need. In this point, he suggests that this activity would be defined through analogical explanation of the competencies (in connection with the use of specific means) which are to be accepted by the state authorities during fulfilling delegated tasks.

*Mgr. et Mgr. Jakub Jagnešák
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Katedra kriminálnej polície
e-mail: jakub.jagnesak@minv.sk*

Recenzent: prof. Ing. Miroslav Lisoň, PhD.